

PRÒLEG

Barcelona, agost de 2008

Aquest és el primer d'una sèrie de treballs destinats a explicar el que va ser l'obra de govern de la Generalitat de 1980 a 2003. I si comencem amb el que tracta de política industrial és per un fet circumstancial, perquè l'hem tingut enllestit abans que els altres. En tot cas anunciem que ja estan enllestits els treballs corresponents a Benestar Social i a Universitats i Recerca, que ben aviat estaran també a disposició de qui hi estigui interessat.

En aquest terreny de la indústria i de la competitivitat va passar durant aquests 23 anys el que poc o molt va passar en tots els altres Departaments, des del d'Economia fins el de Treball o d'Universitats i Recerca. Que vàrem haver de buscar la manera de complementar l'acció que pròpiament ens permetia l'estricta i literal competència estatutària amb iniciatives i una manera de fer que ens donessin més joc. És a dir, hi ha la competència pròpiament dita, hi ha el camp d'influència de la competència que en un cert sentit és un camp de ningú i hi ha l'orientació que es dona a tot plegat.

El cas que avui ens ocupa n'és un exemple. Des del primer moment el nostre govern va posar l'accent en la competitivitat. Aprimers dels 80 no era aquesta la mentalitat en la política industrial espanyola. Ni la competitivitat, ni la internacionalització.

Però a començaments dels 80, hi hagué encara una altra diferència entre la política de la Generalitat i la dels Governes espanyols: l'actitud envers l'activitat econòmica. Envers l'empresariat, evidentment, però tam-

bé envers la creació de riquesa i les condicions necessàries per a crear-ne. A Catalunya, on l'exacerbació radical era intensa, durant uns anys l'actitud dels partits d'esquerra i fins i tot dels sindicats, però també de bona part dels mitjans de comunicació va ser molt negativa.

Després les coses es varen anar calmant, però es varen passar uns anys molt difícils que a més varen coincidir amb la crisi general europea.

Per tant, apostar clarament i sense complexos per l'activitat econòmica i empresarial era aleshores un acte valent i de molta transcendència. Fer-los costat i fer tot el que estigués al nostre abast per a defensar-los de la demagògia i, de vegades, de la immaduresa.

Val a dir que més tard vàrem haver de defensar la nostra economia —i en realitat la de tot Espanya— d'una altra política econòmica negativa, i fins i tot d'alguna altra lleugeresa: la política que prioritzava els interessos financers en comptes dels productius, i la lleugeresa que feia dir amb satisfacció «España es el país donde uno se puede enriquecer más rápidamente». És a dir, la cultura del «pelotazo» que és la cosa més contrària al pensament i el projecte econòmics de CiU, i a l'interès de Catalunya (i també de tot l'Estat). Fou aleshores que la Generalitat i CiU varen llençar amb força la consigna de l'economia productiva.

Tot això va passar molt més tard, a finals dels 80 i primers dels 90. Però es va plantejar des del maig de 1980, des del moment que es va constituir el primer govern de la Generalitat ja estatutària, i de que el Departament d'Indústria i Energia va definir com un objectiu primordial la millora de la competitivitat. És a dir, no només prendre mesures defensives —del tot necessàries en aquell moment de crisi fonda—, sinó pensar en el futur.

Aquesta preocupació prioritària per la competitivitat va ser una constant nostra fins el mateix desembre de 2003, data final dels nostres Governos. I també després per part de CiU, que des de fa ben bé tres o quatre anys ha advertit que el model econòmic que s'estava estimulant excessivament basat en la construcció i la immigració, i no en la millora de la competitivitat, la productivitat i la innovació, acabaria essent perjudicial.

Entrar en el detall d'aquest treball no és feina d'aquest pròleg. Crec poder dir que tot el treball és de gran interès. He d'agrair als autors la seva redacció tan completa, ordenada i de lectura fàcil, i així mateix als equips de persones que van desenvolupar l'acció de govern durant aquests anys.

He de dir que els governs de CiU han estat governs industrialistes. Ha estat de moda dir que la indústria cada cop tindria menys importància, que tot o gairebé tot s'ho menjarien els serveis, que les noves tecnologies convertirien l'activitat industrial en obsoleta, etc. És veritat que el pes dels serveis s'ha incrementat molt, i els governs de CiU ho han tingut en compte amb actuacions molt importants en el camp de la logística, de les TIC, del disseny, de la comercialització, de la informàtica en general, dels laboratoris d'anàlisi, del foment del comerç interior i exterior, etc. O haver iniciat ja a mitjans dels 80 una política que a Catalunya estigués ben proveïda de CRAY, IBM, paral·lelismes numèrics... i, finalment, el sincrotró. I no cal dir, del turisme.

Però vàrem creure dues coses. La primera que el pes real de la indústria és molt més alt del que se sol dir, perquè molts serveis de fet treballen per la indústria (o l'agricultura) —representen el que se'n diu l'externalització de determinades activitats per part de les empreses productives—. I la segona que Catalunya té un pes i una estructura industrials no solament molt determinants de la nostra economia sinó amb molta capacitat d'adaptació als canvis tecnològics i, per tant, capços de competir en el món.

D'això se'n desprèn que des del primer moment la internacionalització de la nostra indústria fos un objectiu molt principal de la nostra política.

Dos comentaris finals. L'un fa referència al que em va dir, fa un any, el President d'una molt important multinacional amb fàbrica a Catalunya, i aleshores amb problemes de continuïtat. Com que hi tenia bona relació, el vaig telefonar per reforçar les gestions que des de Catalunya —començant pel propi govern— es feien per mantenir la planta i els serveis de recerca a Catalunya. Ell em va escoltar i em va dir: «ja l'entenc, però el que passa és que ara en el govern no hi ha la mentalitat empre-

sarial ni la claredat d'idees de quan vostè hi era. Vostès no podien oferir tant com altres països, però eren clarament *bussinesminded*. Apostaven per l'empresa. I això compensava molt».

L'altra dada significativa és que malgrat tots els entrebancs Catalunya ha mantingut un molt alt percentatge de l'exportació espanyola. I l'ha incrementat pel que fa als productes d'alta tecnologia.

Crec que tot plegat certifica la bona orientació de la nostra política.

JORDI PUJOL

EL MARC GENERAL DE LA COL·LECCIÓ SOBRE L'OBRA DE GOVERN DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA 1980-2003

La Catalunya del 1980 i la Catalunya del 2003 corresponen a realitats ben diferents. En gran part perquè el món ha anat canviant, especialment a causa del progrés tecnològic, l'ensorrament de la URSS, la integració europea, etc. Però, sobretot, perquè Catalunya (i també Espanya) ha estat capaç de recuperar el fort retard respecte a Europa que arrossegava des de temps ben llunyans.

Els humans actuals, quan les coses van bé, tendim a donar el progrés per suposat, i sovint ignorem, o menystenim, aquells canvis que comporten millores en la qualitat de vida. Provin, sinó, de prescindir durant una setmana de quelcom tan habitual com el telèfon mòbil, o els comandaments a distància, per percebre allò de «no sé com es podia viure sense...» que fa palès el sentit de la frase anterior. Per tant, entre que érem més joves, i que acabem trivialitzant els avenços, resulta fàcil subvalorar els canvis ocorreguts arreu de la geografia catalana entre ambdues dates. No obstant, caldria mala fe per negar l'enorme avenç del nostre País en aquell període, al marge de la ideologia o color polític del qui faci la valoració.

És un període que coincideix amb la recuperació efectiva de les institucions d'autogovern de Catalunya, i en particular de la Generalitat. Coincideix per tant amb la construcció de tota una estructura governamental, que, excepte en temes com defensa i política exterior, pràcticament abasta tota l'acció de govern de qualsevol estat modern —més quan, en el marc europeu, tant la política monetària com gran part de la fiscal ja han deixat de ser competència dels estats—. Parlem per tant de la construcció d'un País en paral·lel amb la construcció d'un govern, com demostren alhora l'evolució dels indicadors macroeconòmics (PIB

per càpita, exportacions...) i el propi pressupost de la Generalitat (que, en termes nominals, passa de 10 milions d'euros el 1980 a més de 18.000 milions el 2003).

L'obra de govern té molt a veure amb el canvi en el País. Per això, el Centre d'Estudis Jordi Pujol ha volgut engegar una sèrie de llibres que deixi constància de la feina realitzada per la Generalitat de Catalunya al llarg d'aquestes sis legislatures. Certament existeixen moltes publicacions que recullen detalladament el que feia cadascuna de les unitats de la Generalitat, però volem aquí capgirar la visió i prescindir del que feia el govern —l'acció de govern— per centrar-nos en com afectava aquesta al ciutadà, en el que aquest rebia —l'obra de govern.

A aquest ciutadà li és absolutament indiferent el nom del departament que li resol —o li crea— un determinat problema. Sovint ni tan sols és conscient de si es tracta de l'administració municipal, o la Generalitat, o l'Estat, qui ostenta la competència al respecte. Mentre els polítics ens mirem el melic de si teva o meva, el ciutadà demana que el país funcioni i que el seu govern generi il·lusió de progrés i n'exerceixi el lideratge. Per tant, aquesta col·lecció vol defugir de l'anàlisi de les polítiques per centrar-se en els seus resultats, prescindint en general de quin organisme ho feia o qui el dirigia. Igualment, voldríem minimitzar les valoracions, entenent que cada persona arribarà a les seves pròpies conclusions al respecte. No obstant, com que era impossible fer una obra d'aquest tipus sense la col·laboració dels seus principals protagonistes, i en alguns casos hem tingut la sort de comptar amb les seves aportacions directes, és de justícia respectar el legítim orgull que traspuen els seus textos sobre allò que varen impulsar.

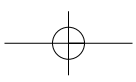
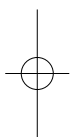
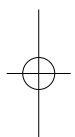
Aquesta col·lecció no és un programa electoral, ni una reivindicació de la feina feta, ni un memorial de greuges, sinó la simple constatació de l'obra duta a terme pels successius governs del president Pujol. No obstant, tampoc ens conformem amb el simple inventari, ja que voldríem que el lector participés del procés de construcció de les diferents polítiques, els problemes que apareixien, el perquè de les decisions que calia prendre. La negativa percepció de la política es deu en gran

mesura a la trivialització de la feina dels polítics, atribuint-los motivacions poc nobles, quan en realitat el seu drama diari consisteix, com deia Churchill, a triar entre «el desagradable i el catastròfic», o en versió més lleugera, en «l'art del possible», que sovint s'allunya força de l'ideal que tots voldríem.

Certes polítiques són transversals, i com que s'ha volgut que cada publicació fos autocontinguda, això comporta que algunes actuacions apareguin en més d'un dels volums. També pot succeir que els enfoc difereixin, i per tant es parli d'una mateixa cosa des de prismes diferents. Entenem que aquest és el preu d'intentar presentar les coses des del punt de vista del receptor de cada política, o, com es diria en llenguatge empresarial, des de la perspectiva del client. En cap cas es tracta d'inflar l'abast de la acció política descrita.

La Catalunya del 2003 i la de 1980 és molt diferent. En part important, per l'obra de govern de la Generalitat d'aquest període. No es va fer tot el que hagués calgut, no es va fer tot el que es volia, ni tot es va fer bé. No obstant això, els qui tenim l'orgull d'haver-hi participat sabem que hi vàrem deixar el millor dels nostres esforços, i constatem amb satisfacció l'avenç del País en la direcció dels nostres somnis. Tant de bo que aquells que llegeixin aquest text, i que també són protagonistes principals d'aquest avenç, puguin compartir aquest orgull i aquesta il·lusió.

ANTONI GURGUÍ
CEJP
Novembre de 2007

PREÀMBUL

Sempre he tingut una certa reticència a emprar l'expressió «política industrial» i en canvi apareix en el títol d'aquest volum. La raó de la reticència és que amb aquest nom s'han designat en les darreres dècades —una bona part del segle XX— un ventall d'actuacions molt variat i fins i tot contradictori, que es fa difícil d'assignar-li un significat clar o, si vostès volen, unívoc. Sota el paraigua de *política industrial* s'hi ha inclòs des del proteccionisme fins a l'autarquia, des de les compres públiques a empreses del país per a potenciar-les, fins a la creació de grans monopolis públics matusserament ineficients; des de reconversions caríssimes per l'erari públic i que no han fet net, fins a l'abandó de sectors sencers a reconversions totalment salvatges. La llista de disbarats perpetrats en nom de la política industrial podria ser llarga fins a l'avorriment. És per això que l'expressió «política industrial» està avui molt desacreditada en l'àmbit acadèmic.

En el llibre que els mateixos autors vàrem publicar¹ fa uns quants mesos amb un propòsit similar al present, però amb un enfocament més acadèmic, preferirem no emprar l'expressió política industrial en el títol i, en canvi, parlar de «polítiques per la competitivitat» que no és que sigui una meravella de precisió, però almenys eludeix —vistos des d'una concepció moderna de la competitivitat— els disbarats més grans a què m'he referit abans.

Per altra banda, és evident que renunciar al concepte «política» quan es parla d'actuació governamental en el terreny de la indústria és un empobriment conceptual i em sembla que val la pena recuperar l'expressió però referint-la als aspectes més profunds, o més nobles, o més ambiciosos... d'aquella actuació.

1. A. SUBIRÀ, A. GURGUÍ, «*Políticas para la competitividad. Una experiencia de gobierno*» Antoni Bosch, Editor. Barcelona (2007).

Ho il·lustraré amb un petit exemple: Si s'emprenen accions per promoure —quan el mercat ho comença a demanar— l'aplicació de normes de qualitat tipus ISO9000, es pot parlar d'una política per al foment de la competitivitat, però si l'acció s'impregna de la idea de transformar l'actitud general del sistema productiu —i de tota la societat, sigui dit de passada— cap a la qualitat, cap a la «feina ben feta», llavors podem parlar pròpiament d'una «política industrial».

Per a mi cal reservar aquest concepte, si no el volem tornar a pervertir, per aquelles actuacions que formen part integral d'un projecte de país, aquelles que responen a la pregunta cap a on volem portar el país?

En el nostre entorn europeu tenim exemples extraordinaris del que dic. Vegi's sinó la transformació de Finlàndia —en poc més de tres dècades— d'un país l'economia del qual descansava sobre la fusta i els seus derivats i tenia com a client principal la Unió Soviètica fins a l'economia avançadíssima que és avui.

La transformació de Catalunya en les dues darreres dècades del segle XX ha estat també espectacular; això és evident si es mira amb prou perspectiva tal com han fet els observadors internacionals com: Michael Porter, Christian Blanc o Robert Campdesus... i tants d'altres.

Si Catalunya és encara avui una economia molt exportadora amb un fort component de productes d'alt valor afegit és gràcies a actuacions de molta gent, molts empresaris i també una política coherent i creïble orientada a convertir en realitat que «el nostre món és el món»; un altre canvi d'actitud liderat amb coherència i credibilitat des del govern.

És en aquest sentit més transcendent de la paraula política que titulem aquest llibre com el titulem. Mirarem, doncs, de fer palès, sempre que sigui possible, que hi va haver actuacions tècniques orientades cap al foment de la competitivitat, però sempre van estar emmarcades en polítiques orientades a una finalitat de transformació d'hàbits negatius, per reduir-los o eliminar-los, i de creació o aflorament —si estaven adormits— d'hàbits positius: qualitat, internacionalització, innovació, capitalització...

Naturalment aquest enfocament requereix judicis de valor i tries, que vol dir córrer riscos: no encertar el camí, no sintonitzar amb els altres

actors necessaris... Però vol dir no només gestionar sinó fer política en el sentit més noble de l'expressió i concretament Política Industrial.

Creiem que la necessitat d'un enfocament així és ara tant evident com ho era l'any 1980; la dècada dels 70 amb l'encariment galopant del petroli i de les matèries primeres en general, la inflació forta i el creixement molt petit o el retrocés del PIB (estagflació) configuraven una situació molt semblant a l'actual.

Un país petit com Catalunya —de fet ni els grossos considerats un a un— pot resoldre la situació; l'estratègia que ens queda és precisament endegar polítiques que ens orientin cap al progrés dins del món que ens ve; que ens equipin bé pel present i el futur. Al nivell més baix, encara que imprescindible, hi ha el que podríem qualificar de gestió, però és necessari que el país sàpiga cap on vol anar, què volem ser «quan siguem grans», i això és la funció més important dels polítics: proposar-ho, ajudar a generar-ho juntament amb la societat sencera i actuar cada dia coherentment amb aquest nord.

Espero que el lector trobi en aquest text molts punts d'acord; també hi trobarà, de ben segur, punts de desacord, però al final pretenem dues coses: que s'entengui què es va fer i per a què, a quin esquema polític va obeir la nostra actuació i que tot això —acords i desacords— contribueixi positivament a dissenyar l'acció futura.

Si fos així ens donaríem per satisfets.

ANTONI SUBIRÀ I CLAUS

Conseller d'Indústria i Energia (1990-1996)

Conseller d'Indústria, Comerç i Turisme (1996-2002)